

แนวโน้มและดูทางของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

จากการวิเคราะห์ที่และบทบาทของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในการเมืองโลกดังกล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ จะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีแนวโน้มไปในทางนิยมกลุ่มสังคมนิยม โดยมีสหภาพโซเวียตรัสเซียเป็นผู้นำ ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การต่อต้านลัทธิอาณานิคม ทั้งในรูปเก่าและรูปใหม่ ตลอดจนลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดหมายถึงประเทศมหาอำนาจฝ่ายตะวันตกโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ เพราะกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเหล่านี้เคยเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจฝ่ายตะวันตกมาก่อน จึงมีความต้องการที่จะต่อต้านลัทธิอาณานิคมอย่างรุนแรงจนได้เกิดการรวมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดดังกล่าวแล้วในบทที่ ๓ เป็นเหตุให้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดนิยมสหภาพโซเวียตรัสเซีย เนื่องจากสหภาพโซเวียตรัสเซียได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเหล่านี้ ตลอดจนสนับสนุนให้พันธมิตรของคนในกลุ่มนี้ต่อต้านฝ่ายตะวันตก^๑ จึงจะเห็นได้ว่าประเทศสมาชิกกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่มีหัวรุนแรงจะยึดมั่นในวัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในการต่อต้านลัทธิอาณานิคมและลัทธิจักรวรรดินิยมของฝ่ายตะวันตก โดยมีการประณามสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรงแต่ละวันไม่ประณามหรือกล่าวถึงสหภาพโซเวียตหรือสาธารณรัฐประชาชนจีนแต่อย่างใด ดังเช่นในการประชุมสุดยอดของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดครั้งที่ ๔ ที่กรุงอัลเจียร์

^๑ กรมสารนิเทศ, "การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๔ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด" (กรุงเทพมหานคร : กรมสารนิเทศ, ๒๕๑๕), หน้า ๓๕.

ประเทศอัลจีเรีย ในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ เกิดความขัดแย้งในเรื่องคำนิยามของการ
ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดระหว่างประธานาธิบดีกักคาลฟี แห่งลิเบียและนายกรัฐมนตรีฟีเคดคาสโตร
แห่งคิวบา ซึ่งคาสโตรแย้งว่า การที่ประเทศใดมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ
สหภาพโซเวียตหรือจีน มิได้ทำให้ประเทศนั้นสูญเสียความเป็นประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
แต่อย่างใด เพราะสหภาพโซเวียตหรือจีนมิได้เป็นจักรวรรดินิยม ๑

นอกจากนี้ ในการลงมติในปัญหาต่าง ๆ ของที่ประชุมสุดยอดครั้งกับประชุม
หรือรัฐบาลของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ๒ จะเห็นได้ว่ากลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใดสนับสนุนมติที่สหภาพโซเวียตหรือจีนให้การสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่นปัญหา
ตะวันออกกลาง กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดให้การสนับสนุนองค์การปลดปล่อย
ปาเลสไตน์ โดยปรณามอิสราเอลและประเทศฝ่ายตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา
ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและการเงินแก่อิสราเอล
ส่วนมติว่าคว่ำการแบ่งผิวและการเลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใดได้ปรณามอเมริกา ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมันตะวันตก อิตาลีและญี่ปุ่นที่ให้
ความช่วยเหลือทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหารแก่รัฐบาลอัฟริกาใต้ สำหรับ
ปัญหาอินโดจีน กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดได้ปรณามสหรัฐอเมริกาที่ให้ความช่วย
เหลือแก่รัฐบาลพนมเปญของกัมพูชา รวมทั้งให้อเมริกาปฏิบัติตามข้อตกลงกรุงปารีส
โดยยุติการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอินโดจีนด้วย นอกจากนี้ในเรื่องลานีคอ เมริกาก็
ขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด กลุ่มประเทศเหล่านี้ได้ปรณามสหรัฐอเมริกาในการ
คุกคามและปิดล้อมคิวบา รวมทั้งการมีฐานทัพทางทหารอยู่ในคิวบา ปานามาและ

๑ "Non-Aligned Countries: Fourth Conference of Heads of State and Government," Keesing's Contemporary Archives, 1973, p. 26119.

๒ ดูได้จากภาคผนวก ข. - ฉ.

เปอร์โตริโก ตลอดจนประณามฝรั่งเศสและมหาอำนาจจักรวรรดินิยมอื่น ๆ ที่จัดตั้ง
 ฐานทัพทางทหารในมหาสมุทรอินเดีย เช่น โคอโมเรียนแห่งมายอตต์ และเกาะดีเอโก
 การเซีย เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดยังได้ให้การสนับสนุนข้อเสนอ
 ของประเทศสหภาพโซเวียตที่เสนอต่อสมัชชาสหประชาชาติให้พิจารณาปัญหา
 ต่าง ๆ รวมทั้งออกเสียงในมติต่าง ๆ ของที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติทำนองเดียวกัน
 กับสหภาพโซเวียตเซียเป็นส่วนใหญ่ (ดูการออกเสียงได้จากภาคผนวก ข.)

ถึงแม้ว่าประเทศสมาชิกกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดบางประเทศให้การสนับสนุน
 มหาอำนาจสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่ประเทศเหล่านี้มักจะเป็นฝ่ายวางเฉยมากกว่า
 ก้าวร้าว และจะมีปฏิกิริยาตอบโต้ฝ่ายหัวรุนแรงที่นิยมสหภาพโซเวียตก็ต่อเมื่อ
 ฝ่ายหัวรุนแรงได้เสนออะไรออกมาก่อนเท่านั้น นอกจากนี้ฝ่ายที่นิยมสหรัฐอเมริกาก็
 ยังไม่มีการประสานงานกันอย่างเข้มแข็ง เหมือนกับฝ่ายหัวรุนแรง จึงไม่มีบทบาทต่อ
 ประเทศสมาชิกกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเท่าใด ทำให้อยู่ภายใต้การครอบงำของฝ่าย
 หัวรุนแรงที่นิยมสหภาพโซเวียตเซีย เป็นเหตุให้มติต่าง ๆ ของที่ประชุมไม่ว่า
 จะเป็นภายในกลุ่มหรือองค์การสหประชาชาติมีความโน้มเอียงไปในทางสนับสนุน
 สหภาพโซเวียตเซียมากกว่าสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดประสบกับอุปสรรคหลายประการ เช่น
ประการแรก กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดไม่มีการรวมกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียว
 กัน เพื่อนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดอย่างแท้จริง * เนื่องจาก

* สากล ไพเราะ, "การประชุมประเทศกลุ่มโลกที่ ๓ หรือประเทศกลุ่ม
 ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด" (โครงการพิมพ์เอกสารประกอบการบรรยายงานส่งเสริมคำร
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), หน้า ๑๒๐.

ก. ขาคูณำที่มีความสามารถในการรวมกลุ่ม ซึ่งแต่เดิมนั้น กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมีผู้นำที่สำคัญ ๆ เช่นนายกรัฐมนตรี เนรูห์แห่งอินเดีย ประธานาธิบดี นัสเซอร์แห่งอียิปต์ ประธานาธิบดีคัสโตรแห่งยูโกสลาเวีย และประธานาธิบดีทูลูการ์โนแห่งอินโดนีเซีย ได้พยายามรวมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดให้เป็นปึกแผ่น แต่ปัจจุบันนี้ผู้นำที่สำคัญ ๆ เหล่านี้ก็ได้เสียชีวิต เหลือเพียงประธานาธิบดีคัสโตรแห่งยูโกสลาเวียที่ยังมีชีวิตอยู่ แต่ก็ไม่มีบทบาทในการนำกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพราะเป็นประเทศยุโรปประเทศเดียวที่เป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด จึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่ต้องการจะแข่งขันกันเป็นผู้นำกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ข. ความแตกต่างทางด้านต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก ถึงแม้ว่ากลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดจะมีประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นจากเดิม ๒๕ ประเทศ จนกระทั่งในปัจจุบันนี้มีสมาชิก ๘๗ ประเทศก็ตาม แต่มีความแตกต่างทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจอย่างกว้างขวางรวมทั้งความต้องการและผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดแตกต่างกันมาก เป็นเหตุให้การตกลงในเรื่องต่าง ๆ เป็นไปได้ยาก และเกิดการแบ่งแยกภายในกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใต้ออกเป็น ๒ ฝ่าย^๑ คือฝ่ายหัวรุนแรง (radical) ที่นิยมสหภาพโซเวียตรัสเซีย ซึ่งมีความต้องการให้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดต่อต้านฝ่ายตะวันตก ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายเป็นกลาง (moderate) ได้แก่ประเทศฝ่ายประชาธิปไตยรวมทั้งสมาชิกทั้ง ๕ เดิมของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เช่นยูโกสลาเวีย อินเดีย และอียิปต์เป็นต้น ซึ่งต้องการให้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเป็นอิสระจากอิทธิพลอำนาจ

^๑ กรมสารนิเทศ, "การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๕ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด," หน้า ๓๘.

ในการประชุมสุดยอดของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ฝ่ายหัวรุนแรงพยายามสร้างอิทธิพลครอบงำการอภิปรายรวมทั้งการลงมติต่าง ๆ แตกต่างจากข้อเท็จจริง โดยไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดแต่อย่างใด^๑ ทั้งเช่นกรณีข้อเสนอของมาเลเซียเกี่ยวกับปฏิญญาควาลาลัมเปอร์ว่าด้วยการกำหนดให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง เมื่อครั้งการประชุมสุดยอดครั้งล่าสุดที่กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา ในปี ค.ศ. ๑๙๗๖ ได้รับความคัดค้านจากฝ่ายหัวรุนแรงคือ ลาว และเวียดนาม^๒ นับว่าเป็นการขาดความสามัคคีในการสร้างสรรอย่างเห็นได้ชัด ส่วนฝ่ายเป็นกลางนั้นจะเป็นฝ่ายวางเฉย (passive) มากกว่าก้าวร้าว (aggressive) ซึ่งตรงข้ามกับประเทศคอมมิวนิสต์ เช่นคิวบา เวียดนามและเกาหลีเหนือ ฯลฯ ที่ดำเนินการอย่างเข้มแข็ง (active) และก้าวร้าวอยู่เสมอ รวมทั้งยังมีการประสานงานกันอย่างดี ส่วนฝ่ายแรกนั้นจะมีปฏิกิริยาตอบโต้ก็ต่อเมื่อฝ่ายหลังได้เสนออะไรออกมาก่อนเท่านั้น ถึงกระนั้นก็ยังไม่มีมีการดำเนินการประสานงานกันอย่างดีเท่าใดนัก

นอกจากนี้แต่ละประเทศภายในกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ยังมีปัญหาเรื้อรังของตนอยู่ เช่นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และภาวะทางการเมืองภายในของแต่ละประเทศ จึงเป็นการยากที่จะรวมกลุ่มกันอย่าง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงได้

^๑ Briefing by Foreign Minister Adam Malik on the Colombo Summit Meeting of Non-Aligned Countries to Ambassadors of ASEAN Countries Jakarta, August 30, 1976.

^๒ Speech by Prime Minister of Malaysia Datuk Hussein Onn, at the 5th Non-Aligned Summit Conference of Heads of States or Government, Srilanka, August 16 - 18.

ประการที่สอง กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ฝักการละเมิดวัตถุประสงค์ของ
กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยเสมอ เช่น

ก. การละเว้นจากการรุกรานและการแทรกแซงในกิจการภายในซึ่งกัน
และกัน อันเป็นการขัดต่อหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ ดัง เช่นกรณีคิวบา รุกราน
แองโกลาและเอธิโอเปีย กรณีเคนยาและอูกันดา ซึ่งต่างฝ่ายต่างกล่าวหาซึ่งกันและกัน
ว่าอีกฝ่ายหนึ่งแทรกแซงกิจการภายในของตน^๑ กรณีมอริตาเนีย อัลจีเรีย ในปัญหา
ชาฮาราตะวันตก โดยอัลจีเรียแทรกแซงกิจการภายในของมอริตาเนียในการสนับสนุน
ขบวนการกองโจร โปลิซารีโอ (Polisario) ในชาฮาราตะวันตก^๒

ข. การระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ละเมิด
วัตถุประสงค์ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ในการระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธี เช่น
กรณีซีเรียเรียกร้องการปลดปล่อยปาเลสไตน์ในปัญหาเกี่ยวกับเลบานอน ซึ่งต่างฝ่ายต่าง
ก็มีผลประโยชน์ในเลบานอน จึงได้เกิดกรณีพิพาทกันจนทำการสู้รบกัน กรณีไซปรัส
และเอธิโอเปียในปัญหาเกี่ยวกับแคว้นโอกาเกิน ซึ่งต่างฝ่ายต่างทำการสู้รบเพื่อ
ต้องการแคว้นโอกาเกินมาเป็นของตน

ประการที่สาม ความขัดแย้งของประเทศสมาชิกกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

เนื่องจากประเทศสมาชิกกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด คำนึงถึงผลประโยชน์ของตน
เป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด จึงเกิดความ
ขัดแย้งระหว่างประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยเสมอ นับว่าเป็นการขาดความสามัคคี

^๑ กรมสารนิเทศ, "การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๕ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใด," หน้า ๓๘.

^๒ "Spanish Sahara," The World Almanac & Book of Facts,
1978, p. 559.

ภายในกลุ่มอย่างมาก ทั้งเช่นกรณีพิพาทระหว่างอินเดียนกับบังคลาเทศในการใช้แม่น้ำ
 กัมเบสรวมกัน อินเดียได้สร้างเขื่อนกั้นน้ำ ทำให้กระแสน้ำเปลี่ยนไป ก่อความเดือดร้อน
 แก่บังคลาเทศ และบังคลาเทศได้ระบุว่าอินเดียผิดกองโจร เพื่อเข้าไปรุกรานบังคลาเทศ
 กรณีอัลจีเรียกับมอร็อกโคในเรื่องชาฮาราตะวันตก ซึ่งมอร็อกโคไม่ยอมรับมติของ
 ที่ประชุมระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
 ที่สนับสนุนข้อเสนอขององค์การเอกภาพอัฟริกาที่ต้องการให้จัดตั้งคณะกรรมการ
 ระหว่างประเทศสำหรับแก้ปัญหาออคโคกับอัลจีเรีย การสู้รบระหว่างเอธิโอเปียกับ
 ซูดานในเรื่องเอริเทรีย ซึ่งเดิมเป็นอาณานิคมของอิตาลี และตกไปเป็นของเอธิโอเปีย
 ทั้งนี้ รัฐบาลไทย โดยเฉพาะซูดานได้ให้ความช่วยเหลือแก่อังกฤษแยกกันแค้นใน
 เอริเทรีย กรณีแชนดและลิเบีย มีความขัดแย้งกันเนื่องจากลิเบียร่วมกับกบฏอาหรับ
 ผนวกดินแดนทางตอนเหนือของแชนดในปี ๑๙๗๖ ซึ่งรัฐบาลของแชนดทำการกีดกัน
 นอกจากนี้ยังมีกรณีพิพาททางชายแดนอื่น ๆ อีกเช่น กรณีพิพาทระหว่างเยเมนเหนือ
 และเยเมนใต้ ตลอดจนกรณีพิพาทระหว่างอูกันดาและแทนซาเนีย เป็นต้น

ความขัดแย้งดังกล่าวนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่ากลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
 ไม่ได้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มในการระงับกรณีพิพาทโดยสันติวิธีแต่อย่างใด แต่
 กลับขยายความขัดแย้งออกไปอย่างกว้างขวาง ถึงกับให้มีการขับไล่อะสมาชิก
 ออกจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ดังจะเห็นได้จากกรณีโซมาเลียเสนอ
 ให้ประเทศสมาชิกกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดขับควาออกจากการเป็นสมาชิก เนื่องจาก
 ควาแทรกแซงกิจการภายในของอัฟริกา รวมทั้งแองโกลาและเอธิโอเปีย ซึ่งซึ่งแคว้น
 โอกาเคนของโซมาเลียคืนไป นอกจากนี้สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและกัมพูชา
 ประชาธิปไตยได้มีการปะทะกันตามชายแดนและต่างฝ่ายต่างก็เสนอให้ขับอีกฝ่ายหนึ่ง
 ออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

กรมสารนิเทศ, "การประชุมสุดยอดครั้งที่ ๕ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
 ฝ่ายใด," หน้า ๓๕.

ประการที่สี่ กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด คงไม่ เป็นกลุ่มที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด อย่างแท้จริง * เนื่องจากมีการละเมิดวัตถุประสงค์ของกลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในเรื่อง ให้หลีกเลี่ยงการเป็นพันธมิตรกับสหภาพโซเวียตรัสเซีย และได้รับการสนับสนุนจากรัสเซียในการที่ควีนารุกรานแองโกลาและเอธิโอเปีย เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดเหล่านี้ ชาติการเป็นตัวของตัวเอง คำนึงถึงผลประโยชน์ ของตนเป็นสำคัญ รวมทั้งหวังพึ่งมหาอำนาจต่อไป จึง เปิดโอกาสให้ประเทศมหาอำนาจ เข้าแทรกแซงได้ง่ายโดยการให้ความช่วยเหลือในคานต่าง ๆ มากมาย ซึ่งประเทศ มหาอำนาจต่างก็คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเป็นสำคัญไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจหรือยุทธศาสตร์ เป็นต้น จึงทำให้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่แตกแยกกัน โดยมีความนิยมในประเทศมหาอำนาจแต่ละฝ่ายเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว กลับฝักใฝ่กับ ประเทศมหาอำนาจแต่ละฝ่ายยิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดไม่สามารถบรรลุ ผลตามเป้าหมายในการที่จะรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศได้

สรุปได้ว่า เนื่องจากอุปสรรคต่าง ๆ ของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด คั่งกล่าวแล้วนี้มีมากมาย เป็นเหตุให้กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดขาดความสามัคคี ซึ่ง เป็นพลังอันสำคัญในการอยู่รอดของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และเป็นผลให้กลุ่ม ประเทศเหล่านี้ซึ่งอ่อนแออยู่แล้ว กลับอ่อนแอยิ่งขึ้นไปอีก ตลอดจนแนวโน้มของกลุ่ม ประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่จะมีบทบาทในการ เมืองโลกต่อไปนั้นอาจลดน้อยลง

ดังนั้น ทางออกของกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดก็คือ ความสามัคคีภายใน กลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของประเทศสมาชิก

* Leo Mates, "The Nonaligned Countries between Colombo and Havana," Pacific Community 9(April 1978) : 297.

แต่ละประเทศ นอกจากนี้ ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎมา
อย่างจริงจัง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นสำคัญ พร้อมกับแก้ไขปัญหา
ต่าง ๆ ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศของตนให้อุรอก
ตลอดจนให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง รวมทั้งแก้ไขความขัดแย้ง
ต่าง ๆ โดยสันติวิธี และยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยยึดหลักการของการไม่
ฝักใฝ่ฝ่ายใดอย่างแท้จริง